

Сайтът **desebg.com** препечатва интервю на [Портал Култура](#) с Катя Атанасова, продуцент на документалната поредица на Българската национална телевизия [„Отворени досиета”](#)

. Поредицата, която е посветена на жертвите на тоталитарния комунистически режим, започва третия си сезон

тази неделя, 10 ноември, неделя, от 17 часа, по БНТ 1.

Първият от новите шест филма разказва съдбата на Иван Сираков, син на фабриканта Васил Сираков, собственик на единствената в България през 20-те години на миналия век букволеярна фабрика, която режимът на БКП национализира през 1947 г. „Отворени досиета“ се появи в края на 2014 г. и продължи с втори сезон през 2017 г. Поредицата провокира дебати, осъществени с Културния център на Софийския университет и НБУ. Зрителският интерес към филмите е бил най-силен във възрастовата група 18–34 години.

Г-жо Атанасова, преди третия сезон на „Отворени досиета“ – нека се върнем към предишните два: какъв беше интересът към тях?

– Мисля, че беше много добър. Данните го показват. Разбира се, телевизионната аудитория е специфична, при нея работят определени нагласи, очаквания, но дори и формалният обективен критерий – рейтингът, беше много добър за слота, в който филмите се излъчваха. Най-доброто за мен лично беше, че имахме висок рейтинг именно сред младежката аудитория.

При предишния ни разговор казахте, че целта на поредицата е да представи „малките“ герои, чиито имена повечето от нас никога не са чували. Кои са имената, които представяте в третия сезон, и променихте ли нещо в замисъла на проекта? □

– Не. И в този сезон искахме да „разкажем“ историите на хора, които не са в обсега на публичния и медиен интерес. Разбира се, в третото издание на поредицата зрителите ще се срещнат с герои, чиито имена са чували някога, по един или друг повод. Имам предвид специално Стефан Богданов и Румяна Таслакова. Богданов е първият ръководител на отделение „Б“ (контраразузнаването) на Държавна сигурност. По-късно е арестуван и разследван във връзка с процеса срещу Трайчо Костов. След Априлския пленум е реабилитиран, но отново е разследван и изключен от партията след писмо в защита на Солженицин.

Румяна Таслакова също е име, което хората знаят. Тя е журналистка с дългогодишен стаж в българската секция на „Дойче веле“. Другите ни герои са съвсем неизвестни, или по-малко известни, но тяхната съдба и техните истории също са част от разказа за тоталитарното минало. Това е същностна част от замисъла на проекта ни – да се опитаме да разкажем как личната история може да „говори“ за нашата обща история. Те са Иван Сираков, Станка Георгиева, Никодим Янушев, Асен Апостолов.

Искаме зрителите да видят хора, които са отстоявали себе си, идеите си, в тези злокобни времена. Искаме също, ако е възможно, да направят своите изводи, преценки за това какво е тоталитарната система, в какво сме живели и какво не бива да допускаме в живота си днес.

Вероятно малцина са чували за Иван Сираков, с когото започва поредицата.

– Иван Сираков е сред жертвите на национализацията в началото на комунистическия режим. Той е единственият бивш оцелял лагерист, бил в четири лагера, включително и „Белене“. Филмът за него е първи в поредицата и се надявам зрителите не просто да го харесат, а да се размислят за същността на комунистическия режим, за практиките на премахване на онези, които са постигнали нещо в живота си, които са имали

възпитание, финансов и интелектуален статус.

В предишния разговор казахте, че гледате на себе си като на археолози – изваждате факти, които обществото не знае. С какво този сезон ще допълни представата ни за престъпленията на режима?

– Да, все още гледаме на себе си като на „археолози“. И продължаваме тази линия. Този сезон прави същото, което правехме и преди. Представяме хора – непознати, чуваме техните истории и така допълваме една обща картина. Вместваме тези лични гласове в един по-голям разказ, в една по-голяма история за времето на тоталитаризма. Този сезон отново ще разкрие как комунистическият режим е смазвал хора, как е определял съдби, как обаче обикновени хора са се съпротивлявали, всеки по свой си начин, срещу този режим. Срещу лъжата. И как днес е важно да мислим за тогава. Да не забравяме. Да помним.

Прави впечатление, че представяте хора с различни съдби, портретите сякаш се допълват, създават обща картина на репресиите, както и на съпротивата срещу тях.

– Да, така е. В концепцията на проекта ни е идеята за „история“ през индивидуални съдби. От една страна, е хронология на случващото се – героите и в трите сезона са претърпели репресии през 50-те до 80-те. От друга – искахме да разкажем и за последствията. Как децата на тези хора са „носили“ клеймото „враг на родината“. Така, надяваме се, картината, макар и „археологическа“, да придобие по-общ смисъл.

Кои са хората, които създават „Отворени досиета“?

– Най-важният човек за нашия проект е сценаристът и на трите сезона Христо Христов. Той не се нуждае от представяне, но бих искала да кажа, че неговите сериозни проучвания върху тоталитарното минало, сериозната му работа с досиетата са основата, върху която ние работихме за нашите филми. Без това, нямаше как въобще да

започнем.

Екипът се състои от хора, на които съм страшно благодарна, и това не е клиширано изказване. Всички те работят за минимални възнаграждения и разбират работата си като кауза. Всички ние сме съмишленици и това е важно както за работния процес, така и за атмосферата и нагласата ни. Христо Христов отдадено и задълбочено работи върху филмите, намери спомоществатели, а и той самият беше такъв.

Режисьорите на третия сезон са познати на зрителите, които следят поредицата. Всички те са работили в първия и/или втория сезон на „Отворени досиета“ – Димитър Коцев-Шошо, Николай Василев и Павел Г. Веснаков. Оператори са Борислав Георгиев, Венцислав Нешев и Мартин Балкански. Редактор на поредицата от началото досега е Мария Атанасова. Важно е да спомена и хората, които логистично осъществиха този проект и направиха повече, отколкото са длъжни – директорите на продукцията Мая Дражева и Влади Вълчев. И още – звукотехници, видеотехници и шофьорите ни. Въобще един екип, който стоеше зад проекта на макс.

Към кои неизследвани полета в знанието за режима бихте се насочили в бъдеще?

– Много ми се иска да продължим да говорим за това време. Надявам се това да не прозвучи като някаква повтаряща се мантра, нито като популистко призоваване. Също тъй и извън клишето „да помним миналото, за да вървим към бъдещето“. Травмата от това време е жива и – не патетично – „кървяща“. Трябва да знаем какво е било, какво се е случвало с нашите дядовци, бащи, баби и майки. Кой какво е казал, какво е премълчавал. Защо невинни са били малтретирани, защо на хора, постигнали нещо, е трябвало да им се отнеме нещо. Защо страхът ни е смазвал, защо сме били принудени да живеем в лъжа или пък защо сме приели да живеем така. И как, с какви думи можем, трябва да говорим за това време. Какво можем да разкажем на децата си. Какво ще научат от учебниците. Всички тези въпроси ми се струват важни и ми се иска да продължим да говорим и да изследваме тоталитарния режим. За бъдещето пък – дори няма да говоря.